

Бій за гору Маківка

29 квітня – 104 роки (1915) початку боїв, в яких взяли активну участь Українські січові стрільці

Бої за гору Маківка – запеклі позиційні бої в Карпатах, що точилися з 29 квітня до 4 травня 1915 р. під час Першої світової війни на східному фронті між підрозділами австро-угорської 55-ї піхотної дивізії фон Фляйшнера (до складу якої входили 7 сотень 1-го та 2-го куренів Українських січових стрільців) і російськими

військами 78-ї піхотної дивізії генерала Альфтана задля заволодіння панівною висотою – горою Маківка з метою контролю над селом Козьова (тепер Сколівського району Львівської області).

На фронті відбувалися запеклі бої, у ході яких Південна армія намагалася збити російсько імперські війська з Карпатських перевалів і вийти на Подільську височину.

В результаті героїчної оборони Маківки повністю зірвались стратегічні плани російського командування. Здобуття вершини, що планувалось 29 квітня, здійснилось лише 4 травня, при цьому були використані усі наявні резерви. Внаслідок величезних втрат російські війська не змогли продовжити наступ, і через тиждень змушені були поспішно відступати перед австрійськими підрозділами, що підійшли. Особливою мужністю під час боїв за Маківку відзначились частини Українських Січових Стрільців, що в подальшому відобразилось у народній пам'яті.

Російські війська розпочали наступ на позиції українських Січових Стрільців на г. Маківка 29 квітня 1915 р., атакувавши їх з трьох сторін. Вони захопили перші лінії окопів та 114 полонених, але були відкинуті внаслідок артилерійського вогню з австро-угорських позицій та контратаки двох куренів Січових Стрільців. Втрати росіян того дня становили 572 осіб.

Другий штурм центральної вершини Маківки був проведений 30 квітня – 1 травня 1915 р. силами двох полків російської армії. Їм вдалося зайняти першу лінію окопів та зруйнувати дротові загородження супротивника, проте після цього російські війська потрапили під щільний вогонь Січових Стрільців, які невдовзі перейшли у контратаку і захопили 3 кулемети та полонили 173 російських солдатів. Це сповільнило початок атаки лівого флангу росіян. Загальний наступ останніх 1 травня призвів до першого захоплення вершини Маківки та полонення 588 солдатів австро-угорської армії. Залучивши резерви та артилерію, австро-угорські війська перейшли у контратаку, однак були відкинуті супротивником.

Третя контратака стала успішною для австро-угорців – вони повернули вершину гори, а ввечері 1 травня залишки російських батальйонів відступили, залишивши на полі бою чимало вбитих. У денному звіті командування 55-ї дивізії австрійської армії відзначило вирішальну роль українських легіонерів у відбитті Маківки: «У дводенних боях вдалося ворогові добути частину становищ нашого відтинку. Аж тут, у найгірнішому моменті з'явилися українці... Із запалом, одушевлені правдивим патріотизмом, з розмахом, як шумна буря, якій ніщо опертися не може, кинулися молоді хоробрі сини тієї країни в обороні рідної землі на ворога й приневолили його

залишити те, що він вважав за здобуте. Небезпеку усунено. Українські Стрільців двічі рушили бій у нашу користь». Ввечері 3 травня 1915 р. два курені легіону УСС були відведені у резерв 130-ї австро-угорської бригади.

Третій штурм російських військ розпочався вранці 4 травня 1915 р. і приніс невдовзі успіх. Уже о 6-й ранку штаб 78-ї російської дивізії одержав повідомлення про взяття Маківки. Однак бій на самій горі та її південних і південно-західних схилах тривав ще до полудня. Усього під час атаки 4 травня на Маківці російські військові взяли в полон 53 офіцера, 2 250 військовослужбовців, захопили 8 кулеметів з амуніцією, кілька тисяч гвинтівок і спорядження. Попри взяття Маківки, російське командування зазнало стратегічної поразки. Запекла оборона 29 квітня – 4 травня 1915 р. дозволила 55-ій австро-угорській піхотній дивізії виконати поставлені перед нею стратегічні завдання: не дозволила військам російської 11-ї армії генерала А. Селіванова прорватися через карпатські перевали і вийти в Угорську рівнину, що спричинило б катастрофічні наслідки для австро-угорського фронту; водночас вона дала можливість німецьким військам 11-ї армії А. фон Макензена зосередити основні сили на ділянці Горлиця-Тарнув і розпочати 2 травня стратегічну наступальну операцію на Східному фронті – Горлицький прорив, що призвела до загального відступу російських військ з Галичини. Вже 13 травня 1915 р., внаслідок загального відступу 11-ї армії з Карпат, російські війська покинули Маківку, яку швидко зайняли австро-угорські військові.

Гора, що дісталася царській армії ціною величезних втрат (бл. 3 тис. пораниених та вбитих бійців, 173 полонених), була залишена без єдиного пострілу через 9 днів. Втрати УСС у бою становили 42 осіб убитими, 76 пораниеними й до півсотні полоненими. Австрійське командування високо оцінило заслуги легіону УСС у відбитті російського наступу. Бій під Маківкою став першим бойовим успіхом Січових Стрільців. У ньому особливо відзначилися командири сотень і чот старшини О. Будзиновський, Д. Вітовський, Р. Дудинський, А. Мельник, Р. Сушко, Б. Гнатевич, В. Кучабський, хорунжа О. Степанів. У міжвоєнні роки Маківка стала місцем паломництва для пластунів, членів УВО та ОУН, які вшановували полеглих героїв-січовиків. У 1999 р. у цій місцевості відкрили меморіальний військовий цвинтар, що став місцем щорічного вшанування борців за незалежність і соборність України.

В історії Українського Січового Стрілецтва Маківка стала символом та завершенням усіх його дотеперішніх духових і фізичних зусиль, трудів і змагань на шляху до наміченої мети – самостійної України. Серед загального упадку духу і зневіри, стрілецький чин на Маківці якимсь могутнім ударом оживив несподівано українську суспільність. Випрямились похилені голови, почувши про українську славу, ожили приспані надії. Дух гордості заступив покору і страх. Відомості про Маківку кріпили почуття національної гідності. Новий дух вступив в українське громадянство. Дух віри і перемоги.

Підготувала Руслана Ониськів
провідний бібліограф